

Eva-Maria Bast

A

NOTRE-DAME
ASSZONYAI

Eva-Maria Bast

A

NOTRE-DAME
ASSZONYAI

KOSSUTH KIADÓ

A fordítás alapja:
Eva-Maria Bast: *Die Frauen von Notre Dame*
Aufbau Verlage GmbH & Co. KG, Berlin 2024

Fordította
Tuza Csilla

Szerkesztette
Böröczki Tamás

Borítóterv és grafika
Bürosüd
www.buerosued.de

ISBN 978-963-636-804-3

Minden jog fenntartva

Copyright © Aufbau Verlage GmbH & Co. KG, Berlin 2024
(Published with Aufbau Taschenbuch; „Aufbau Taschen-
buch” is a trademark of Aufbau Verlage GmbH & Co. KG)
Hungarian edition © Kossuth Kiadó 2026
Hungarian translation © Tuza Csilla 2026

PROLÓGUS

Eugène Viollet-le-Duc

PÁRIZS, 1820 NYARA

– Csak szépen halkan, Monsieur Eugène. Végül is Isten házába megyünk. Ott viselkedni kell.

A kis Eugène félt egy kicsit, és kezével az öreg szolgálkötényébe kapaszkodott, aki elkísérte őt. Ugyanakkor már alig várta, hogy láthassa ezt a csodálatos, hatalmas székesegyházat. És Monsieur Bernard mellett biztonságban érezte magát. Habár Monsieur Bernard öreg volt, természetére sokkal nagyobb, mint Eugène apja. És ez csak jelent valamit.

A katedrálisban mély csönd fogadta őket. Csönd, amely voltaképpen nem is volt csönd, ahogy Eugène gyorsan megállapította. Habár egyetlen hang sem hallatszott, őt szabályosan elárasztották az érzések, amelyek a néma csendet tomboló lármává változtatták. Az alakok, a szobrok szinte az arcába üvöltötték a történetüket, az ívek és az egyenes vonalak egymásba folytak, az oszlopok gyönyörű, boltozatos mennyezetet tartottak. A kisfiú tátott szájjal nézett körül, majd egyszerre észrevett valamit, ami teljesen a bűvkörébe vonta: ahogy a napsugár

beesett a déli rózsablakon, és mágikus, színes nyalábot lövellt feléje. Eugène érezte, ahogy a szíve száguldani kezd. Mi ez? Tapogatózva nyújtotta a kezét a színes fény-sugár felé, de nem tudta elkapni. És közben a színek a padlót is megfestették! Csodálkozva emelte fel a fejét, hogy közelebről is megszemlélje a fénynyaláb forrását, az ablakot: számtalan színes foltot és mozaikot látott.

És akkor megszólalt a zene. Elsőprő erejű volt, az egész teret betöltötte. A zene elűzte a benyomásai által keltett zajt, és sajátos módon összekapcsolódott a színes sugarakkal, amelyek Eugène felé irányultak. De hiszen a zene ritmusára mozogtak! Táncolni kezdtek egymással!

Eugène egyre csak bámult és csodálkozott, azt hitte, az ablak adja ki magából ezeket a csodálatos, nagyszerű hangokat. Végül is az ablak arra is képes volt, hogy színeket alkosson!

– Az ablak tud zenélni! – suttogta elragadtatottan. – És színeket varázsol.

A szolga nevetve szorította magához.

– Nem, Monsieur Eugène – mondta –, nem, ez nem az ablak. Ott fent – egy számtalan sípból álló hangszerre mutatott – ül egy férfi, ő muzsikál.

Eugène felháborodva rázta a fejét:

– Nem – mondta határozottan –, nem, az ablak az. Egyszerű: a magas hangok a világos színekből keletkeznek, a mélyek a sötétekből. Látja? – Azzal ő is felfelé mutatott.

A szolga csak mosolygott. Úgy vélte, jobb, ha meghagyja hitében a kisleányt.

Ebben a pillanatban felerősödött a zene. Az ablak is beleremegett, és a színek egyre gyorsabban kavarogtak a padlón. Mindez együtt óriási szín-hang szőnyeggé állt össze, ráadásul hirtelen visszatért az érzelmek lármája is. Eugène egyszerre úgy érezte, mintha az összes alak és szobor még hangosabban kiabálná a saját történetét, és ők is csatlakoznának a rózsablak énekéhez. Ez túl sok volt. Túl sok!

Nyöszörögve tapasztotta a kezét a fülére, és becsukta a szemét. Lezárt szemhéja alól előtörték a könnyek, és végigfolytak az arcán.

A szolga gyorsan kivitte.

1. FEJEZET

Josie és Antoine

PÁRIZS, 2019. ÁPRILIS 15.

Josie egészen hátrahajtotta a fejét, és felnézett a ragyogó, kék égre, amelyen egyetlen felhőcskét sem lehetett látni. A gesztenye- és cseresznyefák egyetlen csodálatos színtakarót alkottak, mintha a nagyszerű művészek valamelyike festette volna, akik híres műveiken megörökítették Párizst, mint Van Gogh vagy Monet.

Párizs! Végre Párizsban van! És mindjárt viszontláthatja a város csodálatos katedrálisát, a Notre-Dame-ot!

Kicsit persze aggódott, hogy éppen most utazik a francia fővárosba. Mindaz, amit az ember manapság a hírekben hallott a sárgamellényes tüntetőkről, senkit sem töltött el örömmel. A francia nagyvárosokban – elsősorban Párizsban – már a huszonkettedik egymást követő szombaton szerveztek tüntetéseket, amelyek kisebb-nagyobb rendezavarással is együtt jártak.

De ezen a gyönyörű tavaszi délutánon mindebből semmit sem lehetett érezni. Ellenkezőleg. A város felett béke és nyugalom honolt. Béke, amelyhez a remény érzése vegyült, és a felszabadultságé, amely minden évben

jelentkezik, mielőtt a téli hónapok napsütésre váltanak, a fák kirügyeznek, a virágok kibomlanak, és a világ szikrázó színpompába öltözik. Josie azt is tudta, hogy Emmanuel Macron elnök este televíziós beszédben fordul a nemzethez, amelyben elsősorban a sárgamellényesekről és a követeléseikről lesz szó. Abban reménykedett, hogy a beszéd következménye a megbékélés lesz, nem pedig további eskaláció, de óvatosságból elhatározta, hogy az estét a hotelszobájában fogja tölteni. Csak egy rövid séta a székesegyházhoz, aztán visszatér a szállodába.

Amikor Josie elment egy péküzlet mellett, megérezte a friss sütemény illatát. Megtekintette a kirakatban a kínálatot, és felfedezett egy csodásnak ígérkező almatortát. Ez épp jó lesz! Vagy menjen be inkább a szomszédos sajtüzletbe? A sajt mellé esetleg egy kis vörösbor és bagett? Lehetne mindkettő, gondolta Josie, megehetné este a szállodai szobája aprócska erkélyén. Megszemlélte a választékot. A diós brie sajt hívogatóan mosolygott rá. Hát jó, ennyi talán belefér. Rövid töprengés után belépett a boltba, és becsomagoltatott egy sajtválogatást, a mellette lévő üzletben bagettet és két szelet almatortát vásárolt, és később majd vesz bort is.

Amikor kijött a pékségből, a Notre-Dame harangjai már vecsernyére hívtak. Josie tudta, ez a hang Párizs szíve és veleje. Nemsokára több száz hívő fogja hallgatni Jean-Pierre Caveau atya miséjét. Josie elmosolyodott, megigazította a vállán a bevásárlószatyrot, és elsietett a katedrális felé.

Talán, gondolta, éppen ezt kéne tennie: elmenni a mi-sére. Nem, ezt egyelőre elhalasztja, kicsit még kitolja a nagy pillanatot. Az almás sütemény csábítóan illatozott a papírzacskóban. Hirtelen úgy döntött, leül egy padra a parkban, elővette a süteményt, beleharapott, és élvezettel hunyta le a szemét. Isteni!

Párizsba utazni, csak úgy sodródni – milyen régen vágyott már erre! Tulajdonképpen azóta, jutott eszébe, amióta először itt járt az anyjával. Ennek immár húsz éve – Josie-nak az volt az első nyári vakációja. Nem sok részletre emlékszik arról a nyárról. Sem a hotelre, amelyben laktak, sem a sok cukrászdára, amelyet végigjártak – habár ezek olyan dolgok, amelyek mélyen beleégnek egy gyerek emlékezetébe, akárcsak egy cukorka savanykásan édes íze. Ám Josie ebből semmit sem tudott felidézni, kivéve azt az érzést – ezt viszont úgy, mintha csak tegnap lett volna –, amely akkor fogta el, amikor anyjával megnézték a Notre-Dame-ot: ahogy beléptek a hatalmas főhajóba, és azután döbbenet leültek az egyik padra. A kislány, aki akkor ő volt, szótlanul nézelődött a katedrálisban, megcsodálta a szobrokat, az íveket és az egyenes vonalakat – minden olyan tökéletes volt! Egy orgona hangja csendült fel, a színes fény beáramlott az ablakon – Isten házának hatalmas méretei láttán könnyek folytak végig az arcán. Elképzelni sem tudta, hogy az emberek képesek ilyen csodát teremteni. Megrészegülten lépett ki a katedrálisból – nem is sejtette, hogy ez a látogatás az egész életét meghatározza majd.

Josie azóta nem járt Párizsban, de az akkori benyomások hatására szobrászatot és restaurálást, végül pedig művészettörténetet tanult. Persze egy olyan csodálatos dolgot, mint a Notre-Dame, soha nem fog tudni alkotni. De legalább megpróbálhatja, gondolta akkoriban.

Fiatalkorában fedezte fel a mászást. Amikor a hegyekben kirándult, sziklát mászott, és élvezte a természet szépségét, az megközelítette azt az érzést, amely a katedrálisban fogta el. Odaadással és alázattal töltötte el, hogy egy ilyen szép és tökéletes dolog létezhet. Élete célja lett, hogy megkeresse és felfedezze ezt a különös szépséget. A hegyekben ő maga volt ez a szépség, az aprócska ember a hatalmas természetben, aki közvetlen kapcsolatba kerül az elemekkel, és azt érezheti, hogy eggyé válik a hegyekkel és a sziklákkal. A szobrászatban a művészet adta meg ezt az érzést, ahogy megmunkálta a nyers követ, formát adott neki, és valami különlegeset és nagyszerűt hozott létre. Az volt a lényeges, hogy eggyé váljon az anyaggal, és szeresse. Amikor Josie a mestervizsgájára készült, ehhez járult még egy másik kötődés is: megtanult homlokzatokra mászni, így képessé vált arra, hogy nagy magasságban is restaurálhassa a műtárgyakat. Eközben egész idő alatt tanulmányozta a Notre-Dame idestova 850 éves történelmét, a legapróbb részleteket sem tévesztve szem elől. Mélységes hálát érzett Maurice de Sully, az egykori parasztfiú iránt, akiből Párizs püspöke lett, és a 12. század végén elrendelte a Notre-Dame megépítését. Vérzett a szíve, amikor tanulmányai közben megtudta, hogy milyen barbár módon bántak néhány műtárggyal – főleg

a francia forradalom idején –, és hogy mennyi fáradságba és pénzbe került a helyreállításuk.

És most végre visszatért a katedrálishoz. Minden egyes követ meg fog nézni, minden apró részletet szemügyre vesz. Élvezettel kapta be az almás sütemény utolsó falatját, és szomorúan vette tudomásul, hogy a süti ilyen hamar elfogyott. Vegyen még egyet? Ám ekkor füstszagot érzett. Csak nem ég valami? A füstszag egyre erősödött, és Josie úgy döntött, inkább lemond a másik szelet tortáról. Különben is, már épp elég ideje halogatta a Notre-Dame viziontlátását. Itt az idő! Bekanyarodott a következő sarkon – innen már látta a székesegyházat.

De azután nem akart hinni a szemének. Ez lehetetlen! A katedrális tetején vörös és narancsszínű lángok csaptak fel. Josie csak ekkor vette észre, mennyire megszapordtak körülötte az emberek. A párizsiak a borzalomtól letaglózva, sápadt arccal, könnyeket hullajtva bámultak felfelé, és nem akartak hinni a szemüknek. A Notre-Dame lángokban állt. A levegőben hamu és izzó pernye szállt.

* * *

Antoine Girard idegesen nézett az órára, amikor kinyitotta a lakás ajtaját. Már fél hét volt, és hétre találkozót beszélt meg a barátjával, Luciennel a Boutaryban, ahol együtt vacsoráznak. Ha őszinte akart lenni, nem volt túl sok kedve ehhez a találkozóhoz. Lucien meggyőződéses sárgamellényes volt, és már nem is tudott másról beszélni. Vacsora közben valószínűleg fel fogja izgatni magát egy s más dolog miatt. Rá, Antoine-ra is mérges lesz,

ha elkésik. Lucien azzal fogja gyanúsítani, hogy Antoine jobbnak tartja magát az olyan egyszerű embereknél, mint amilyen ő maga.

Tulajdonképpen elegendő ideje lett volna, miután befejezte a Sorbonne-on a „Victor Hugo és kapcsolata a Notre-Dame-mal” című előadását, ha nem tartotta volna fel egy fiatal diáklány, akinek láthatólag feltett szándéka volt, hogy vitát kezdeményezzen vele. Habár a művészet-történész-professzor szerette az elkötelezett diákokat, különösen, ha volt hozzá bátorságuk, hogy új gondolatokat próbáljanak ki, kérdezősködjenek és vitatkozzanak, ma nem volt ehhez kedve. Főleg, amikor észrevette, hogy a lány egyfolytában próbálja magára vonni a tekintetét – nyilvánvalóan teljesen másról volt szó, nem Victor Hugóról.

Antoine felsóhajtott. Finoman metszett, de azért markáns és férfias arca, sűrű, barna haja, amely egy kicsit mindig hosszú volt, meglehetősen vonzó férfivá tette. Már több alkalommal megesett, hogy valamelyik diáklány beleszeretett. De szigorú szabályai voltak: a diáklányok tabunak számítottak. A két évvel korábbi dráma Simone-nal amúgy is elvette a kedvét a kapcsolatoktól.

A mobiltelefon csengése félbeszakította a gondolatait. Ki a csoda akarhat tőle ilyenkor bármit is? Hallotta, hogy az utcán tűzoltóautók szirénáznak. Antoine nem törődött velük. A kék villogókkal száguldó rohamkocsik Párizs mindennapjaihoz tartoztak. De a hangzavar egyre erősödött, mintha legalább száz autó indulna bevetésre. És a telefon nem hagyta abba a csengést. Szitkozódva halászta ki a zsebéből, és ijedten látta, hogy a műemlékvédelmi

megbízott keresi. Ő tényleg nem telefonál túl gyakran. Fogadni akarta a hívást, de elkésett vele. A hívó fél már letette. Gyorsan feloldotta a telefont, és a képernyőn megjelenő híradások mindegyike ugyanarról tudósított: *Lángokban a Notre-Dame*. Ez lehetetlen! És hirtelen tudatosult benne, hogy füstszagot érez a levegőben. Beszaladt a szobába, ahonnan kitűnően rálátott a katedrálisra – és elszörnyedve felhördült. Igaz! A Notre-Dame lángokban áll! Nem gondolkodott tovább, visszafutott a folyosóra, előrángatta a szekrényből a régi tűzoltó-egyenruháját, felvette a csizmáját, feltette a sisakot, és elrohant. Már régen nem szolgált a tűzoltóknál – egész pontosan tizennégy éve –, de ez most nem számított. Most csak egy a fontos. Meg kell mentenie a Madonnát. Kerül, amibe kerül.

Szerencsére csak két percre lakott a székesegyháztól, másodpercekkel később már a hídon volt, és minden egyes pillanattal többet látott. Nem rossz álom volt, nem valamiféle rossz tréfa. A Notre-Dame égett. A szorosan egymás mellett álló emberek elborzadva nézték a lángokat. Antoine utat tört a tömegben, és elérte a rendőrségi kordont. Végtelen megkönnyebbülésére a rendőr egy bólintással átengedte.

– Néhány kollégája már itt van – morogta a rendőr –, remélem, kimentik a bent lévő műtárgyakat. És a töviskoronát. Csak a töviskoronát mentsék meg!

Antoine tovább rohant a templom felé. A szeme sarkából látott néhány tűzoltót, akik már megkezdték az oltást, és szerencsére nem figyeltek rá. Antoine nemigen akart volna találkozni velük. Végül is már nem áll szolgálá-

latban, és igazából nem is volna szabad itt lennie. Sikerült többé-kevésbé észrevétlenül eljutnia a katedrálishez. Nem érzett félelmet, habár teljesen világos volt számára, hogy az életét kockáztatja. De nem volt más választása. Victor Hugóra gondolt, és csendben idézte magában: „...az építészet volt az emberiség nagykönyve, az embernek úgy is, mint erőnek, úgy is, mint értelemnek legfőbb kifejezési formája a fejlődés különböző állomásain”.*

Az érzékei kiélesedtek, amikor belépett a székesegyházba, azonnal úgy érezte, mintha transzba esett volna. Figyelte, ahogy egy tűzoltó a vízsugáron át az egyik faszekrényhez botorkál, amelyben, Antoine jól tudta, egy értékes kehely volt. Ő maga az egyik vitrinhez tartott, amelyben a Szeplőtelen Szűz Mária szobra állt. Meg kell mentenie. Nincs más választása. Az volt az érzése, a saját élete is a Madonna kezében van – és bizonyos értelemben így is volt.

Megpróbálta egy feszítővassal kinyitni a vitrin ajtaját. Hiába. A képességei sohasem a technikai problémák megoldásában nyilvánultak meg.

Az ajtó egyetlen millimétert sem mozdult, és az idő fogyott. Antoine megértette, hogy teljesen feleslegesen óvatoskodik. A vitrint nem tudja megmenteni, és nem is ez volt a legfontosabb. A Madonnára kellett koncentrálnia.

* Victor Hugo: *A párizsi Notre-Dame*. Budapest, 1979. (Antal László fordítása.) A további idézetek is ebből a kiadásból származnak.

A szeme sarkából látta, hogy a mellette dolgozó tűzoltó felemeli a kalapácsát, és teljes erejéből rácsap az üvegre, majd óvatosan kiemeli a mögötte lévő relikviát.

Antoine azonnal követte a példáját. A biztonsági üveg megrepedt. Ebben a pillanatban meg kellett volna szólalnia a riasztónak, de semmi sem történt. A füst égette a szemét, Antoine azonban észre sem vette. Ám az izzó hamu és a vakolat, amely szakadatlanul hullott a katedrális belsejében, elég veszélyesnek tűnt. A legijesztőbbek a kicsi, forró ólomgolyócskák voltak. A helyzet egyre rosszabb lett. És éppen abban a pillanatban, amikor úgy érezte, nem bírja tovább, végre sikerült a Madonnát kiemelnie a vitrinből, és kisietett vele.

* * *

Josie azt sem tudta, merre nézzen. Egyszerre mindenütt tűzoltók nyüzsögtek, a nyomukban hatalmas tömlők kígyóztak. Az emberek körülötte szinte megkövültek, hitetlenkedve bámulták az eseményeket. A Notre-Dame – Párizs lelke – óriási veszélyben volt.

Josie teljes pánikban tülekedett előre az emberek között. Közelebb kellett mennie az égő Notre-Dame-hoz! Végül odaért a templom előtti térre, ahol mindenki elszörnyedve nézett felfelé. Csak a lángoló gerendák ropogása hallatszott, egyébként síri csend uralkodott. De azután, háromnegyed nyolc körül, úgy tűnt, a huszártorony megadja magát. Ezernyi torokból hangzott fel egyszerre a kétségbeesett ordítás az éjszakai égbolt felé.

– Nem! – kiabálták elborzadva az emberek. – A torony! Ne!

A következő pillanatban Josie ijedten látta, ahogy a toronysisak felső része, amely a 750 tonna súlyú huszártornyon ült, magába roskad, és beleomlik a főhajó kőboltozatába.